

Úvod

Co je umění?

Co je to umění?

specifický projev člověka tvůrčí povahy
estetická, terapeutická, reprezentativní,
kultovní... funkce

komunikativní a kognitivní funkce, přináší
člověku jiný druh poznání sebe sama a světa
okolo něj než např. věda

Hranice umění

Druhy umění

umění zahrnuje různé projevy: hudba, tanec, divadlo, film, výtvarné umění, literatura; budeme se zabývat **výtvarným uměním** (tradičně založeno na **vizuálním vnímání**, dnes ale nemusí platit - prolíná)

malířství, sochařství, architektura; později řada dalších: **nová média** (fotografie, video, digitální technologie), **akční umění, instalace...**

19. listopadu 1976, Praha / November 19th, 1976, Prague

Dělení na tzv. volné a užité umění

volné: primárně umělecký význam

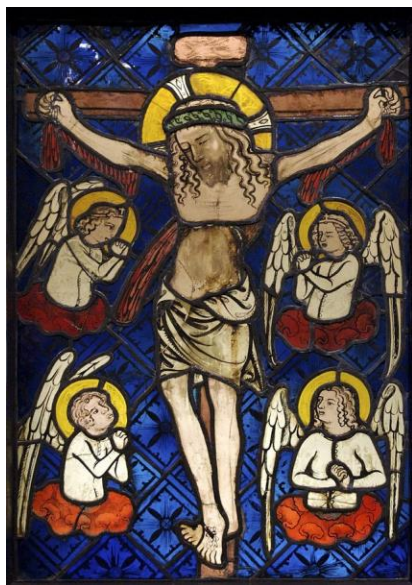
užité: primárně praktická funkce

do užitého patří umělecké řemeslo a design

umělecké řemeslo: jedinečné výrobky
řemeslníka

design: návrhy pro průmyslové zpracování

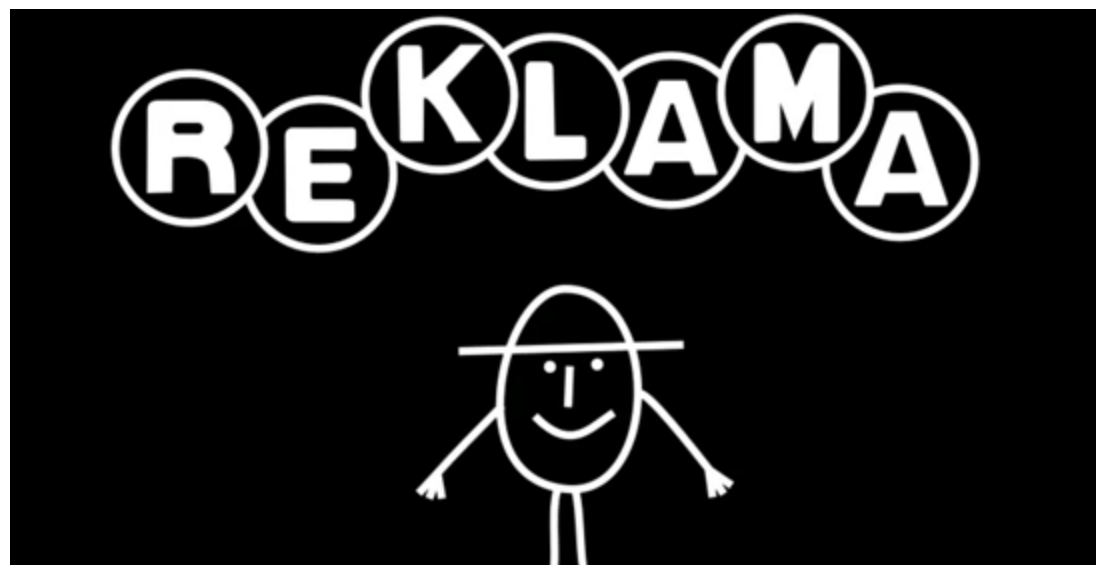

dělení na **vysoké** a **nízké** (populární)

vizuální kultura – veškeré vizuální projevy, komunikace ve společnosti, i neumělecké projevy; překračuje rámec zájmu dějin umění, zabývají se **vizuální studia**

Hodnocení umění

může se lišit mezi jednotlivci, skupinami, generacemi, epochami

rodí se v diskuzi; určitý **konsenzus** odborníků, umělců, sběratelů, obchodníků, společnosti

může se odvíjet od různých parametrů (historicky a geograficky proměnlivé): **forma** (technické provedení), **obsah** (vložené sdělení, významy nalézané diváky), **autenticita** (opravdovost autorského vyjádření), **originalita** (neotřelost), **průkopnický význam** (otevírání nových cest uměleckého vývoje)...

Ochrana, prezentace umění

uchovávání uměleckých děl pro jejich **umělecké kvality**, jako **svědků minulosti** (myšlení, technologií, historický událostí...), nostalgie...

sbírky umění známe již ze starověku; v dnešním významu od renesance; od 19. století rozvoj odborné památkové péče, veřejné galerie a muzea (jednou složkou aktivit sbírková a konzervátorská činnost)

památková ochrana a zpřístupnění umění v České republice:

instituce památkové ochrany, muzea, galerie

kategorie ochrany:

1) kulturní památky

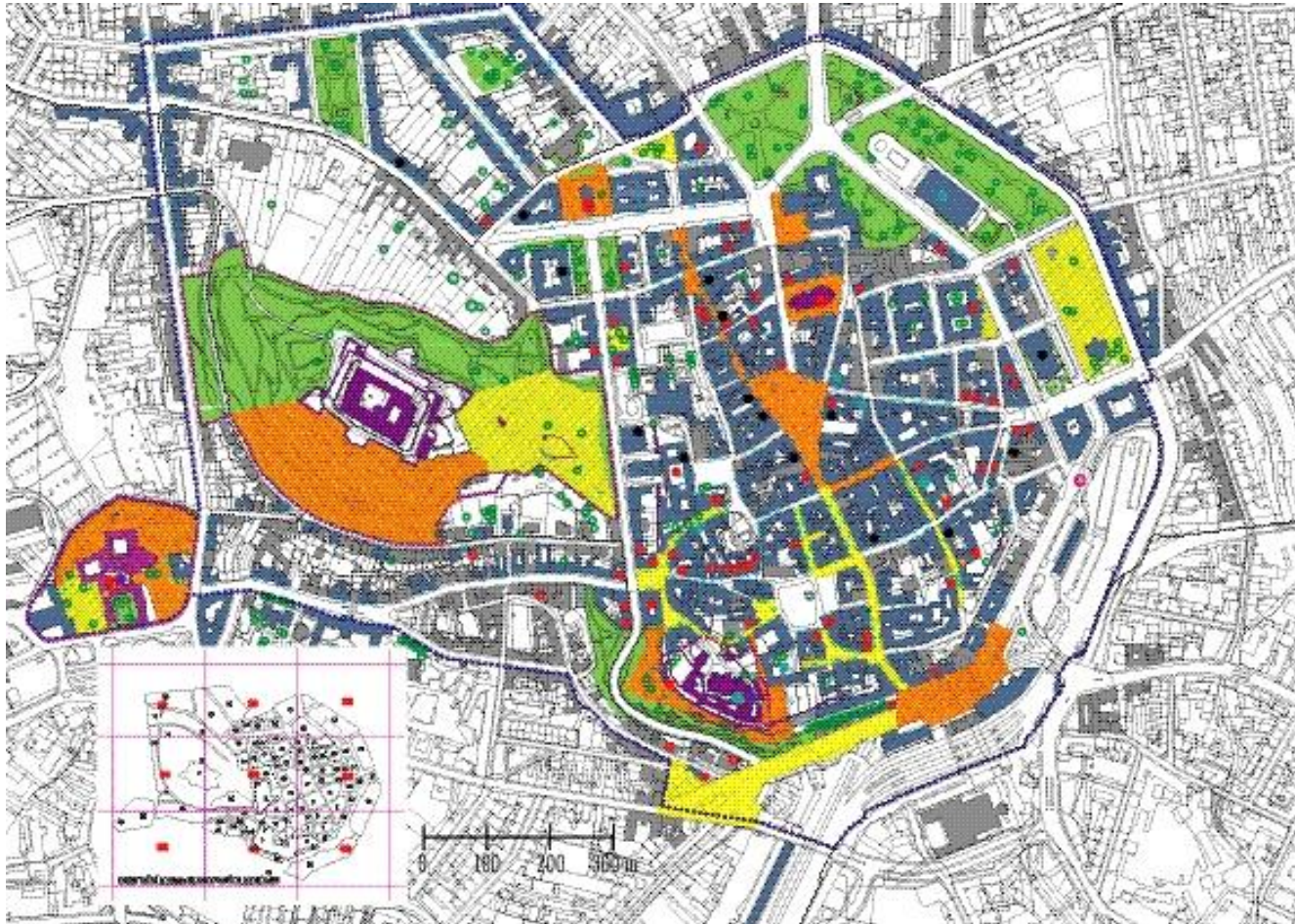

2) národní kulturní památky

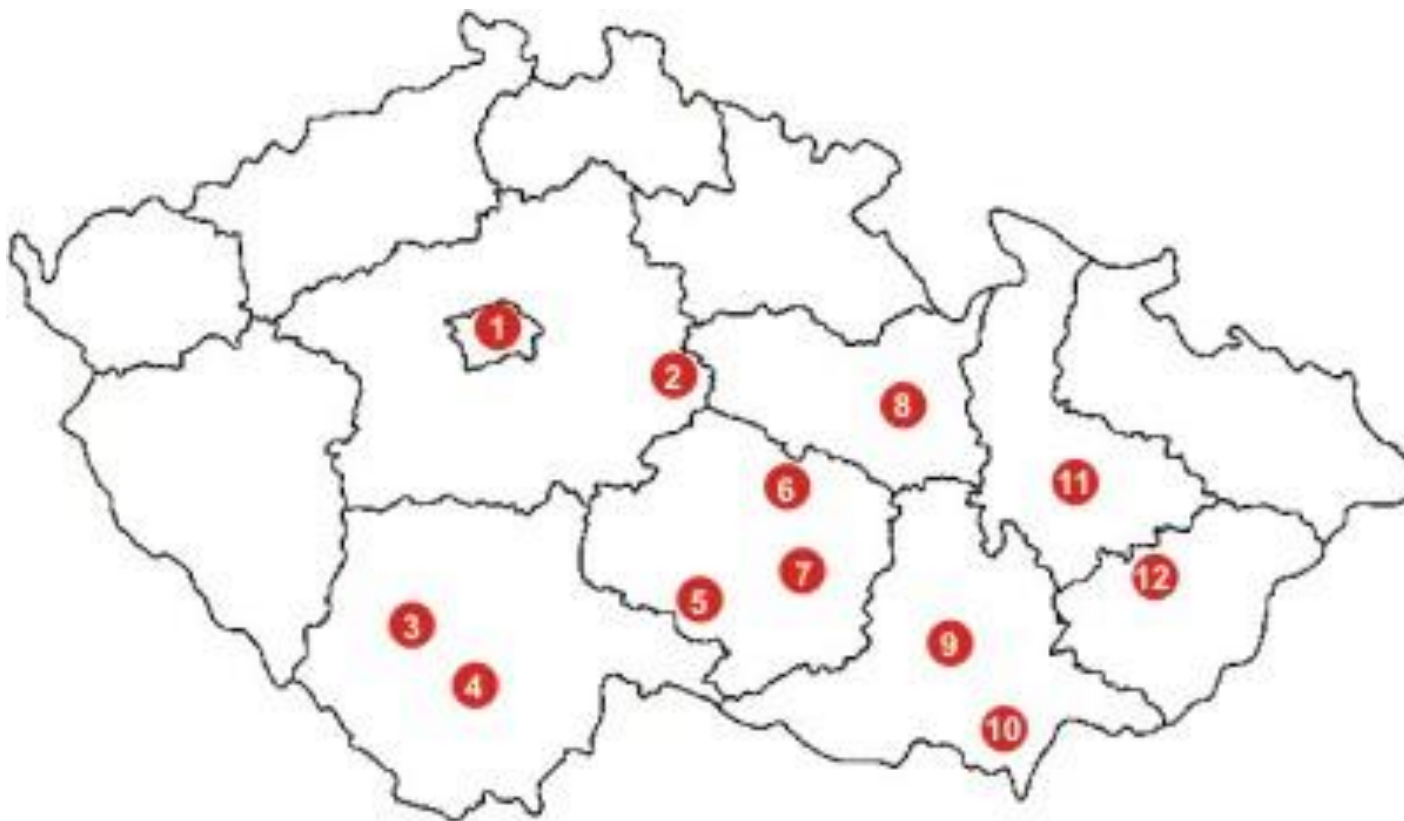

3) památkové rezervace

4) památky UNESCO

Holašovice

Český Krumlov

Třebíč

Telč

Vila Tugendhat

Lednicko-valtický areál

Kroměříž

Olomouc

Litomyšl

Zelená Hora u Žďáru n. S.

Kutná Hora

Praha

Muzea a galerie

muzea a galerie; u nás – jako galerie označována
většina institucí prezentujících umění,
v zahraničí spíše jen soukromé subjekty

„typ kunsthalle“ – věnuje se pouze prezentaci a
zprostředkování umění (nevytváří sbírky); např.
Dům umění města Brna

různé typy galerií:

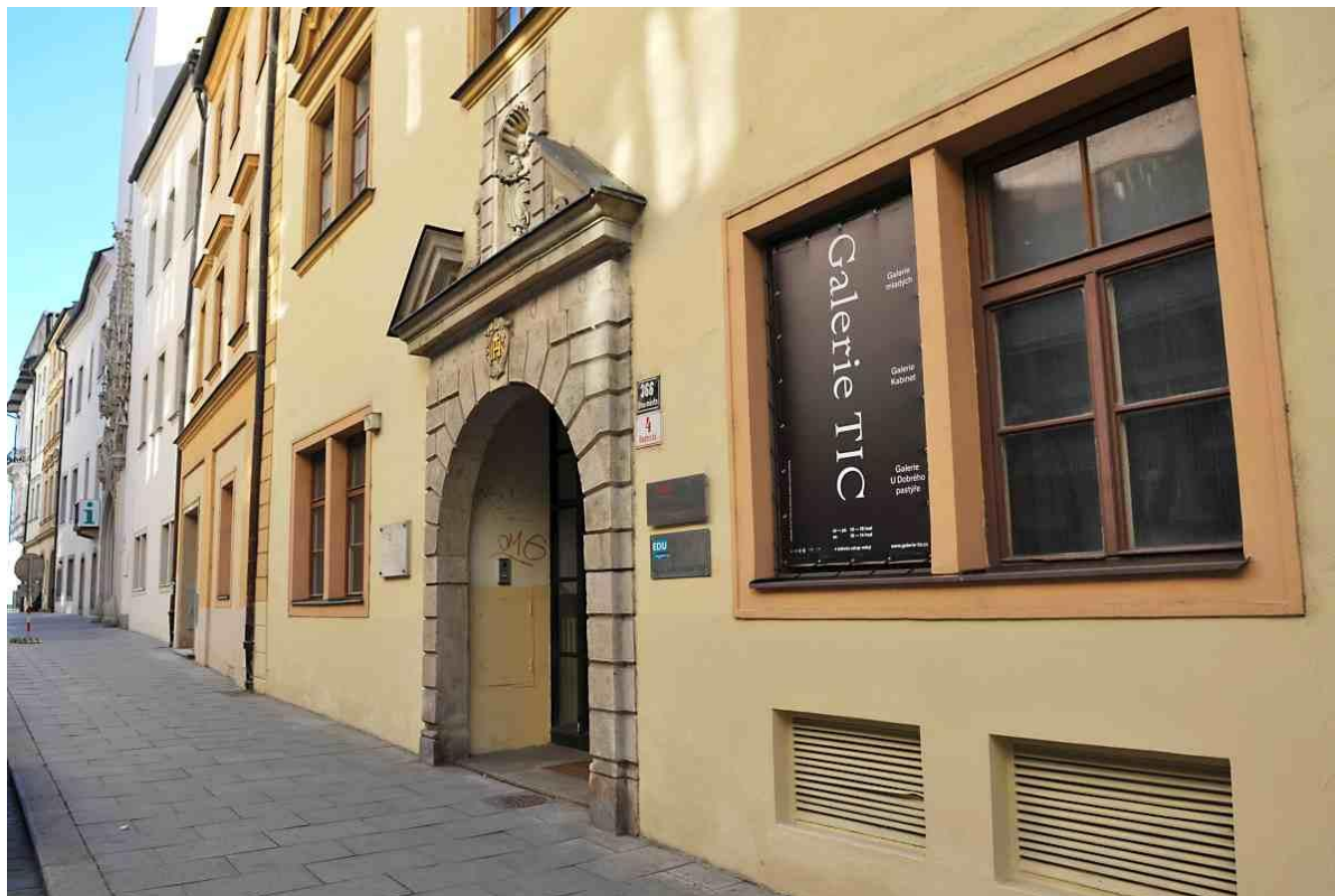
1) drobné iniciativy (nástěnky, výlohy): Umakart

2) soukromé galerie (různé velikosti,
komerční/nekomerční): OFF/FORMAT, Fait
Gallery, Strom Art
Polansky, Hunt Kastner, Zahorian...

3) městské galerie a muzea: Galerie TIC, Muzeum města Brna, Dům umění města Brna

4) krajské, státní instituce: Moravská galerie

5) sochařské parky: Kröller Müller

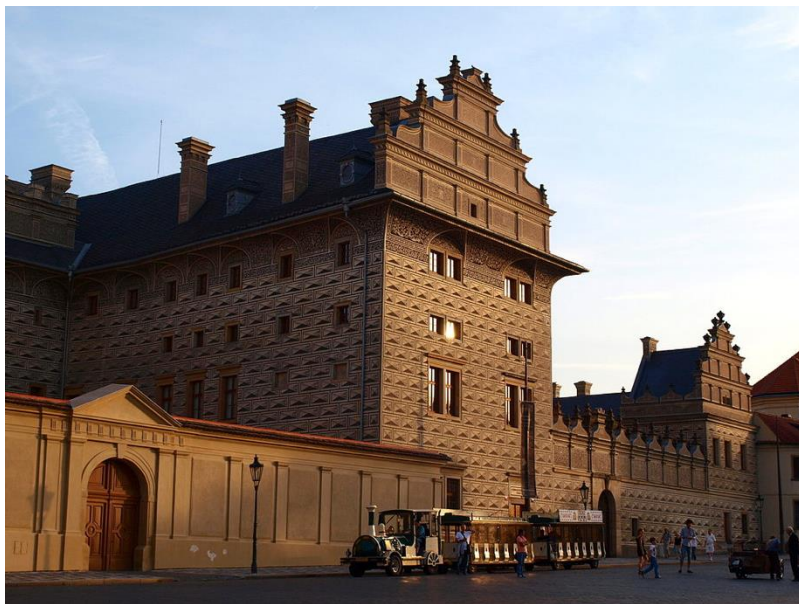

6) umělecké přehlídky, festivaly, veletrhy...

České galerie a muzea

Národní galerie

Moravská galerie

Zámecká obrazárna v Kroměříži

DOX

GASK

Světové galerie a muzea

Kunsthistorisches museum

Albertina

Alte Pinakothek

Zwinger

Berlínská muzea

Louvre

Centre Pompidou

Rijksmuseum

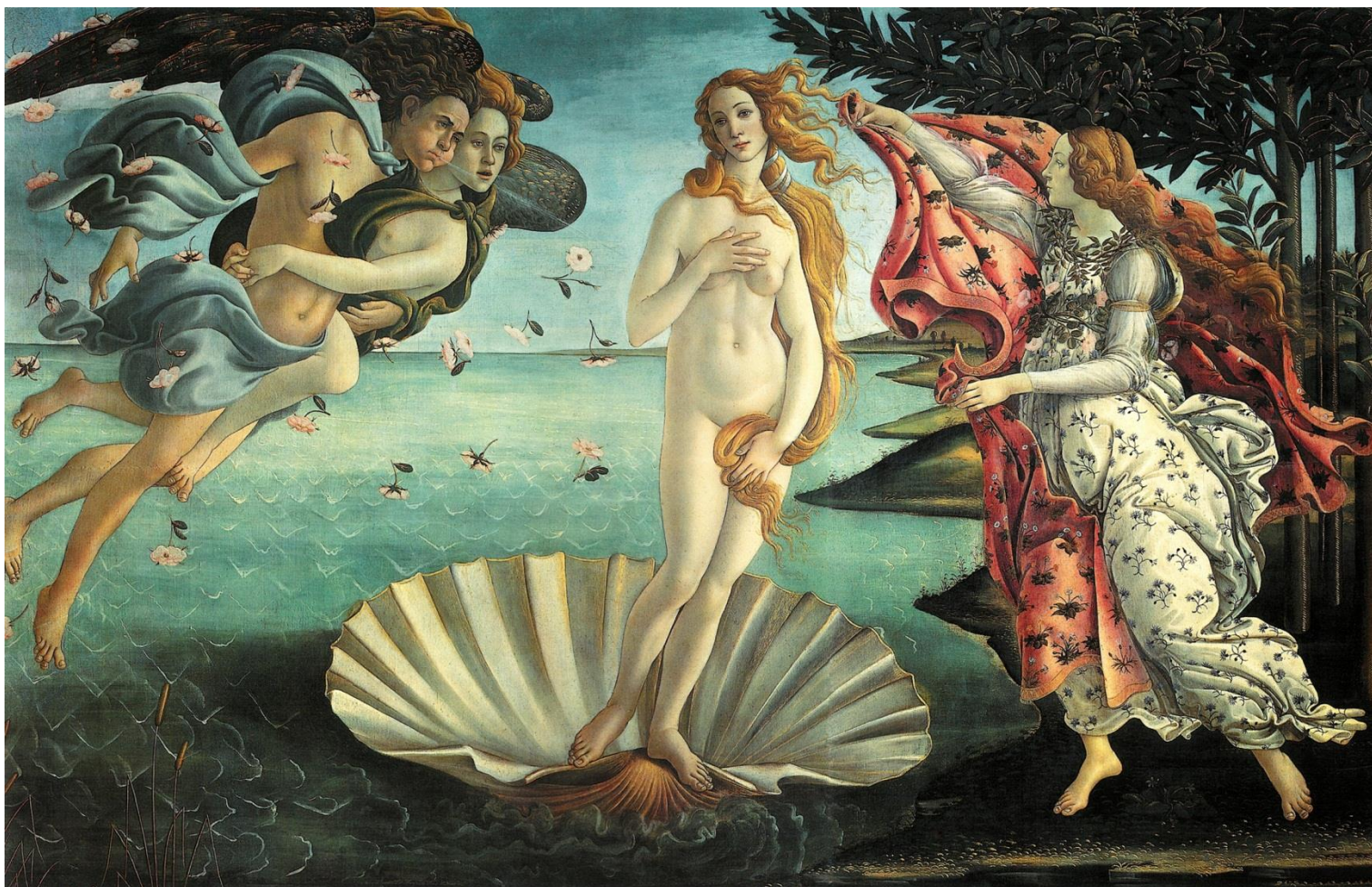

Galleria dell'Accademia

Galeria degli Uffizi

Vatikánská muzea

Museo Nacional del Prado

Tate Modern

National Gallery

MOMA

MET

Umění a dějiny

podoba umělecké produkce se odvíjí od dobových duchovních, technických a dalších východisek a možností člověka

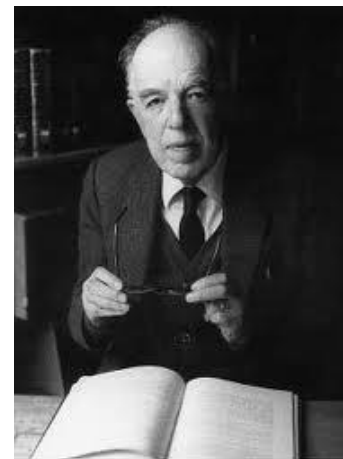
dějiny umění nelze chápat ve smyslu kvalitativně
vzestupného či sestupného vývoje

Dějiny umění

obor zabývající se historickým vývojem umění,
vysvětluje umělecká díla minulosti

spisy o umění již od starověku, rozvoj vědeckého
oboru od 19. století

Pozice DU mezi dalšími obory:

archeologie

obecná historie

umělecká kritika

dějiny umění

vizuální studia

filosofie umění

estetika

výtvarná výchova

obecná historie: sdílí zájem o historii, nevěnuje se specificky umění

estetika, filosofie umění: sdílí zájem o umění, méně se zajímají o historii, více spekulují o podstatě umění

vizuální studia: sdílí zájem o vizuální oblast, zajímá se nejen o umění

umělecká kritika: sdílí zájem o umění, orientuje se ale na současnou produkci

výtvarná výchova: didakticky transformuje a předává poznatky dějin umění

Základní klasifikační a interpretační pohledy

obecně:

- pravěk a starověk: **podle archeologických a historických epoch a kultur** (umění starší doby kamenné, umění starověkého Egypta)
- středověk, novověk: **stylové rozlišení** (gotický sloh, kubismus, pop art)
- současné umění: postinternet, edukační obrat, posthumanismus...

pojem **sloh**: umělecký styl, který ovládá veškerou dobovou uměleckou tvorbu (architektura, malířství, umělecké řemeslo...)

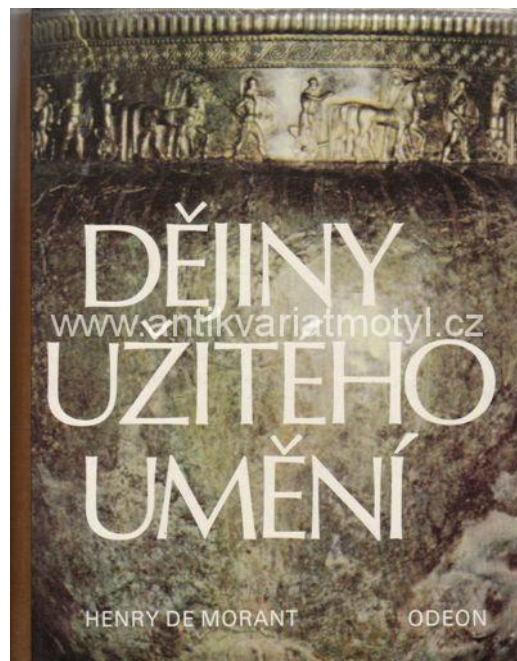
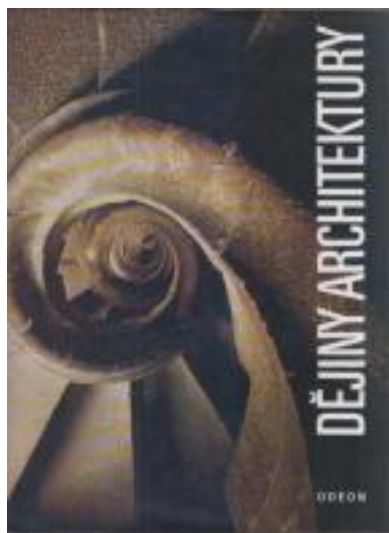

detailnější dělení stylů:

a) **vývojově: raný** (formování stylu), **vrcholný** (formy které jsou považovány za klasické, nejčistší), **pozdní** (opouští klasické formy, variuje, směřuje jinam)

b) **geograficky, etnicky** (česká gotika, německá gotika)

podle **jednotlivých druhů umění** (dějiny architektury, užitého umění...)

Literatura a zdroje k dějinám umění

přehledová literatura

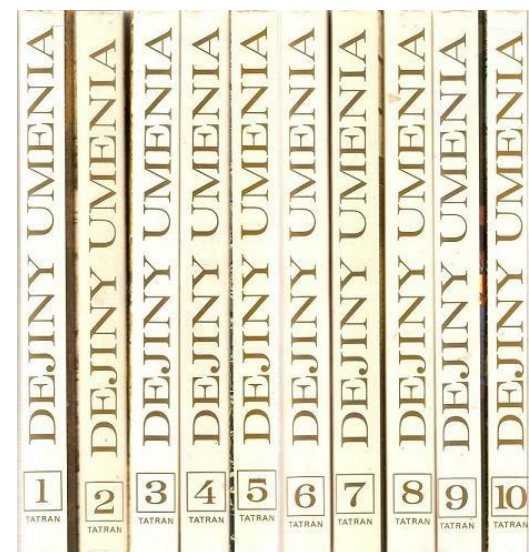
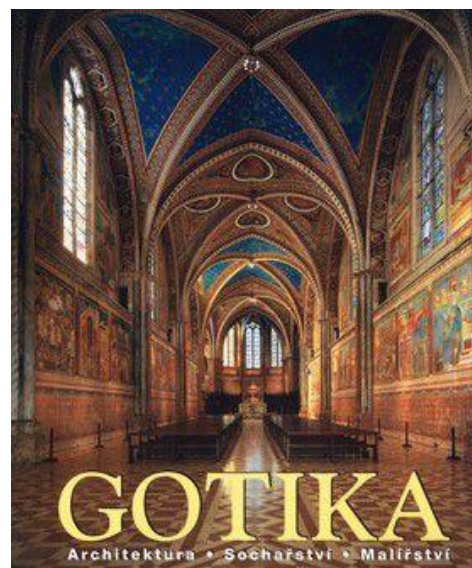
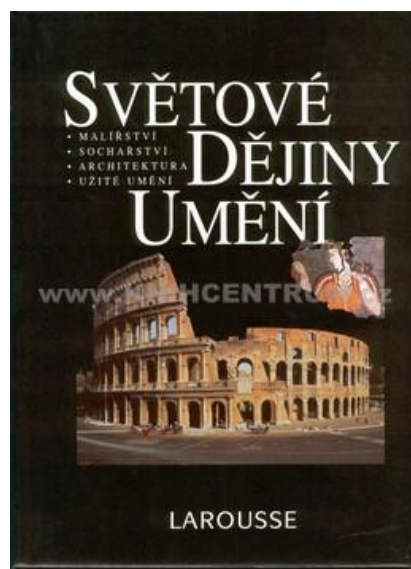
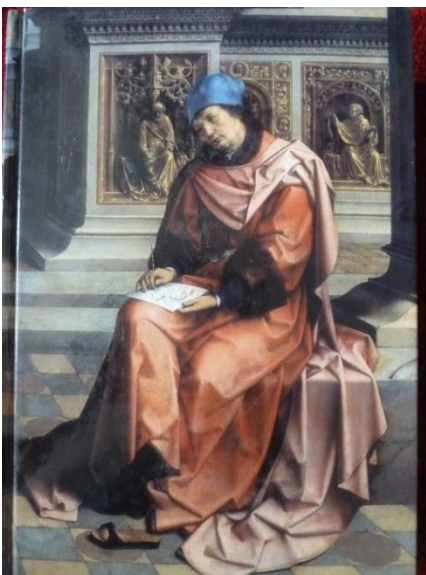
Ernst Gombrich / Příběh umění

nakladatelství Larousse/ Světové dějiny umění

edice Umění světa (10 knih: Pravěk a umění přírodních národů, Starověké kultury předního východu, Antické umění...)

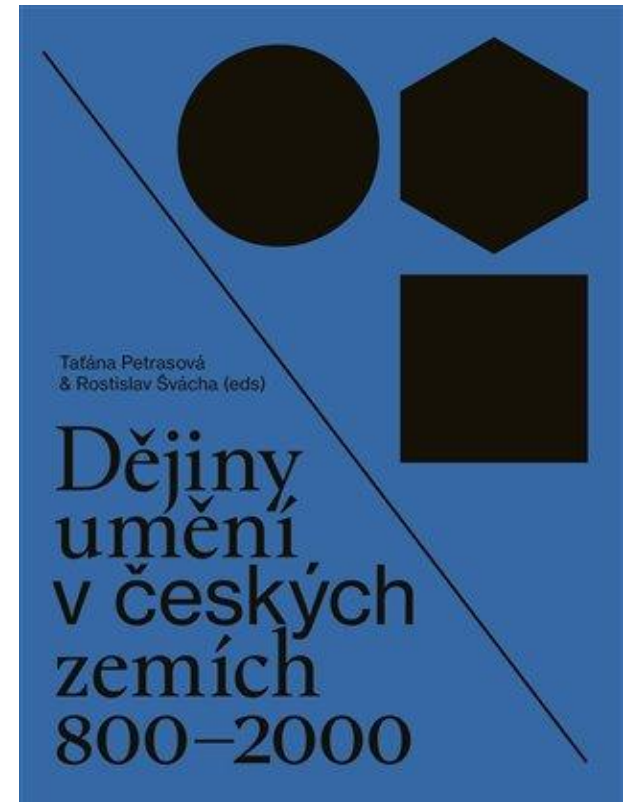
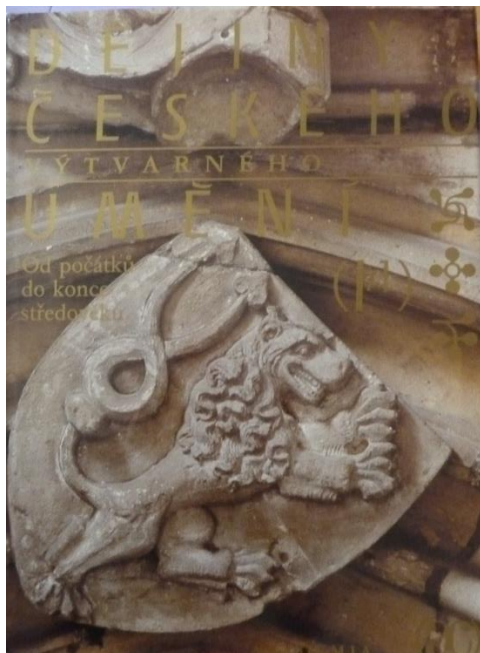
José Pijoan / cyklus Dějiny umění (12 dílů)

Rolf Toman / Umění italské renesance; Gotika...

„akademické“ Dějiny českého výtvarného umění (6 dílů, 11 svazků)

Dějiny umění v českých zemích 800-2000

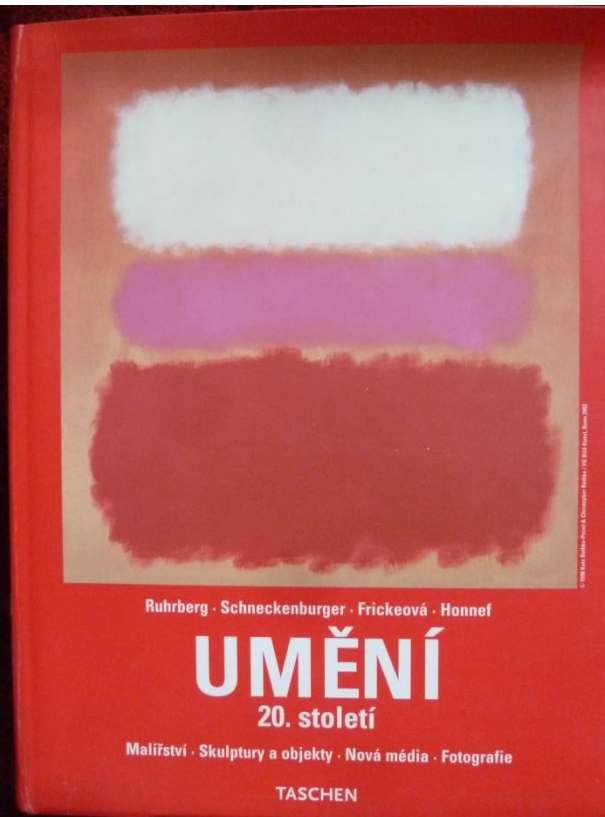

Ruhberg / Umění 20. století

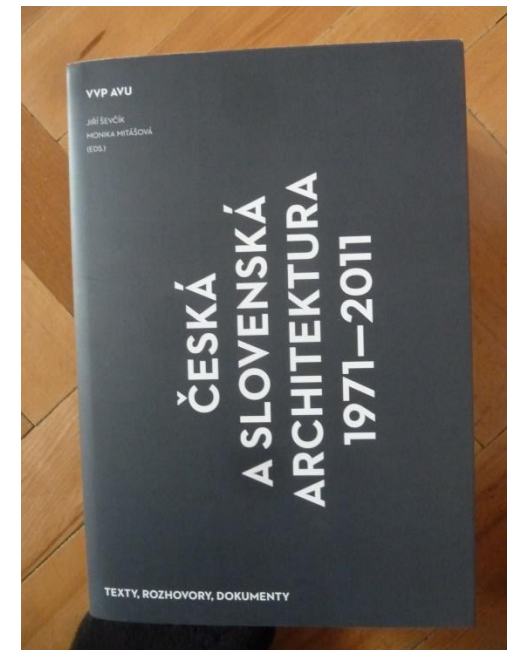
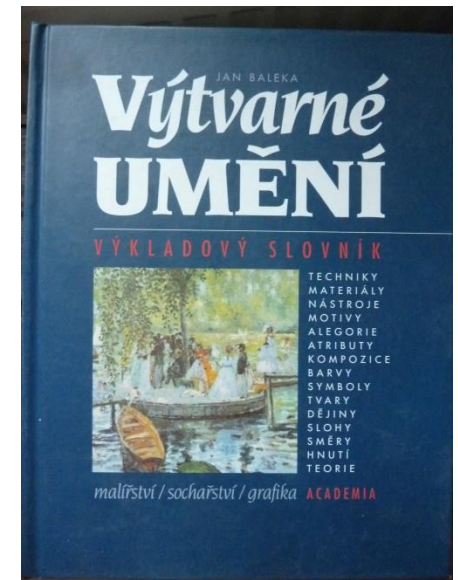
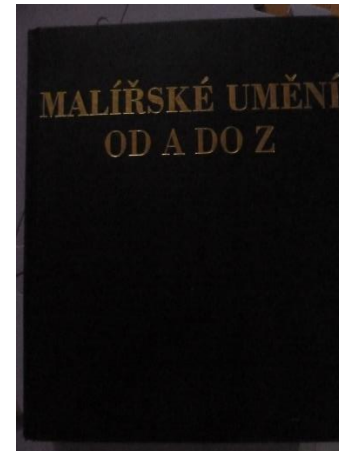
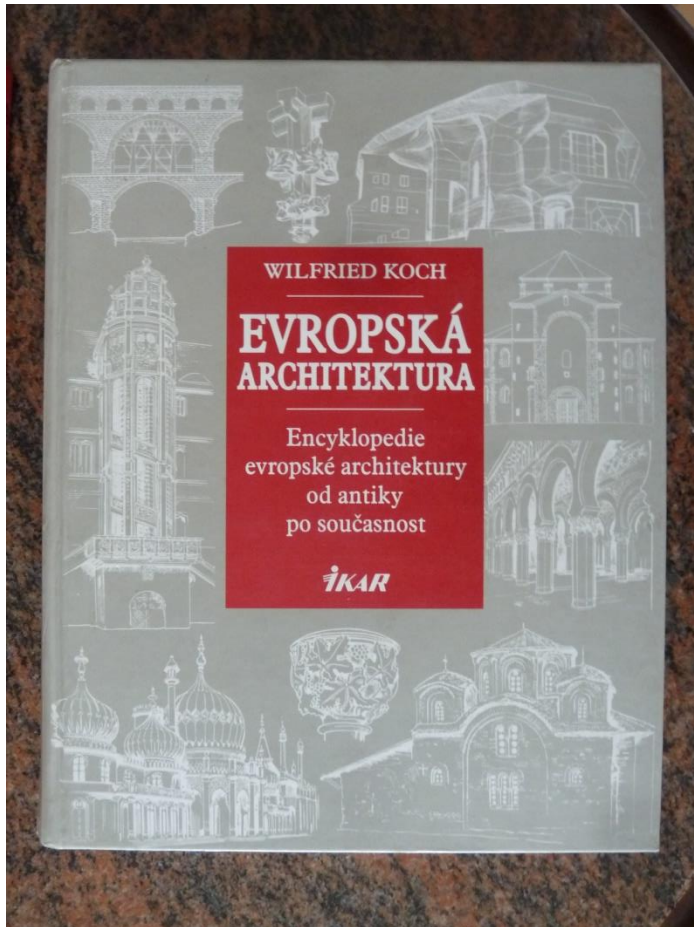
Foster / Umění po roce 1900

Dempseyová / Umělecké styly, školy, hnutí

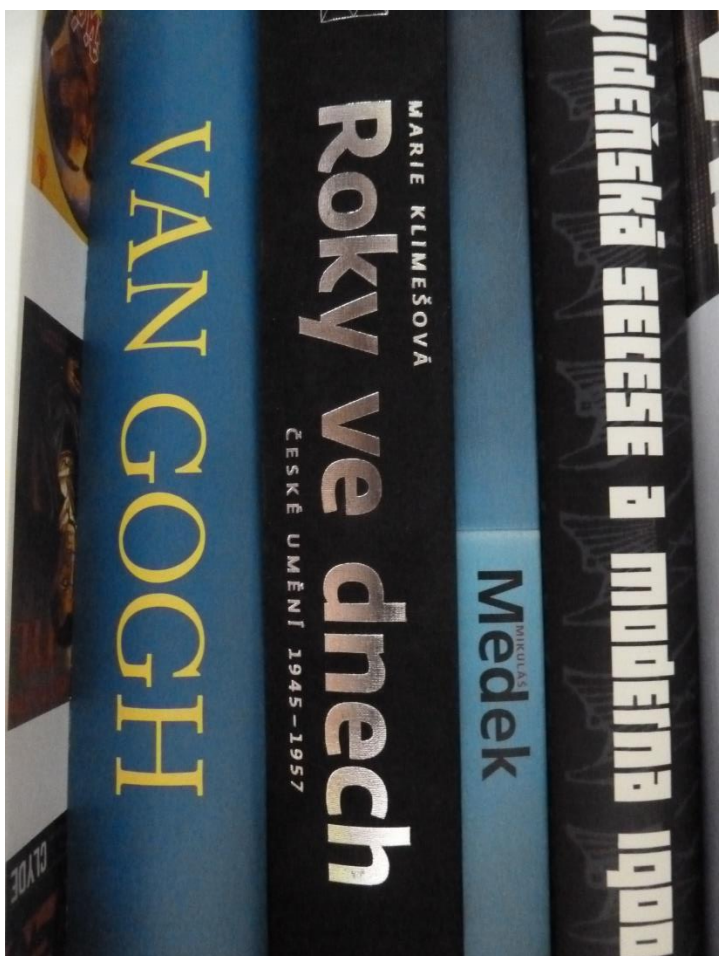

encyklopedie, slovníky, antologie

množství další literatury věnované jednotlivým stylům, jejich fázím, umělcům, dílům atd.

Učebnice

Bohumír Mráz / Dějiny výtvarné kultury (4. díly)

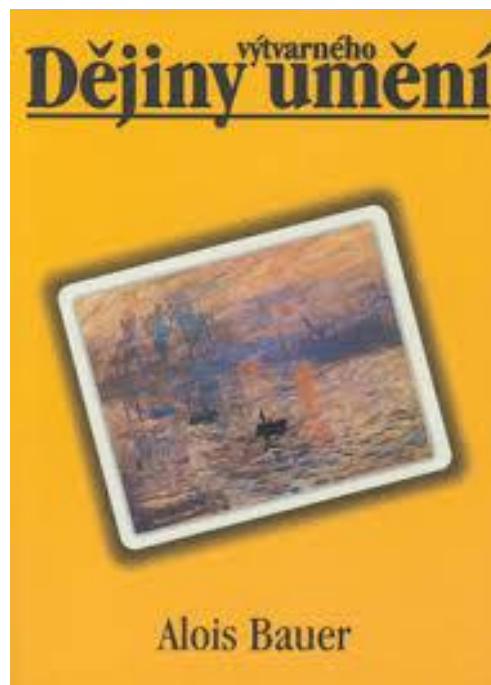
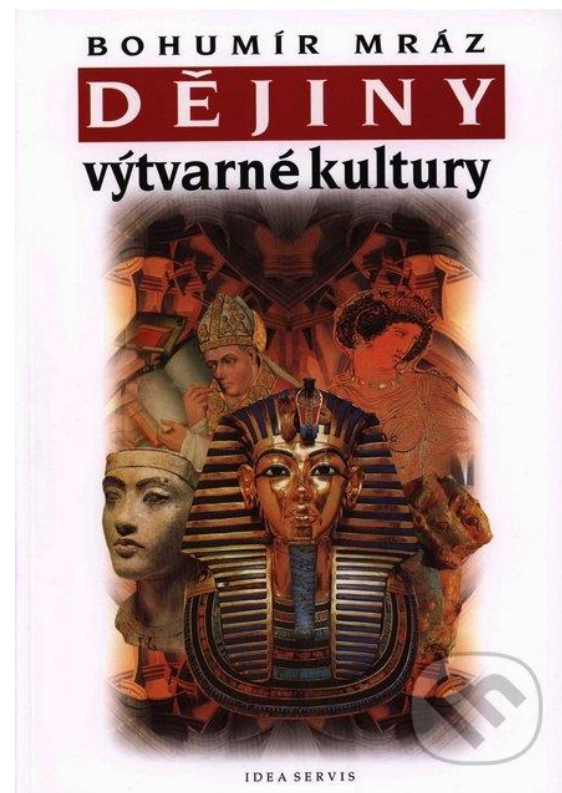
Alois Bauer / Dějiny výtvarného umění

Marie Černá / Dějiny výtvarného umění

Kol. autorů / Průvodce výtvarným uměním (5. dílů)

Pavel Šamšula / Obrazárna v hlavě (6. dílů)

Vladimír Prokop / Kapitoly z dějin výtvarného umění

**Další zdroje
tištěná periodika:**

Umění

Art and antiques

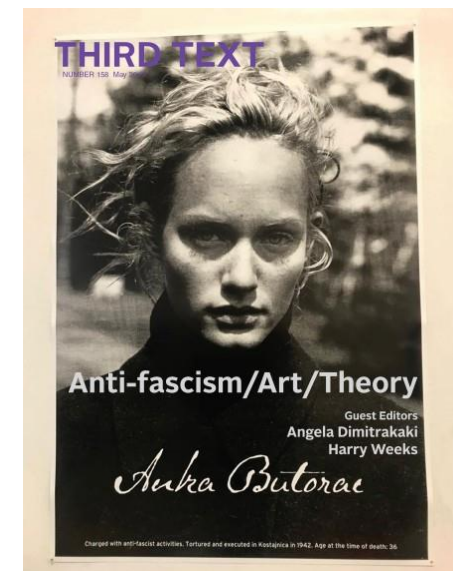
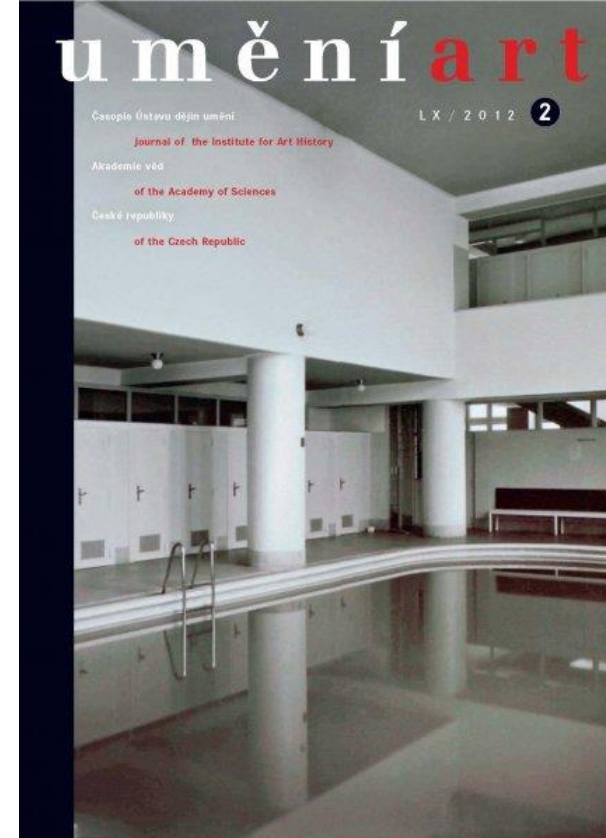
Flash Art CZ/SK

Sešit pro umění a příbuzné zóny

Umělec

Bulletin Moravské galerie

ARTFORUM

weby:

Artalk www.artalk.cz

Artičok tv <http://artycok.tv/lang/cs-cz/>

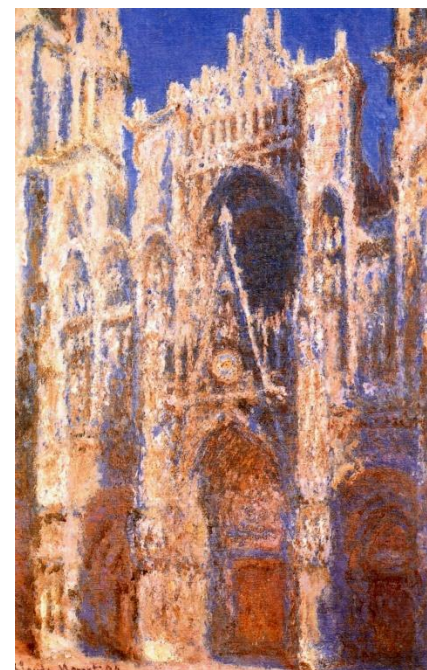
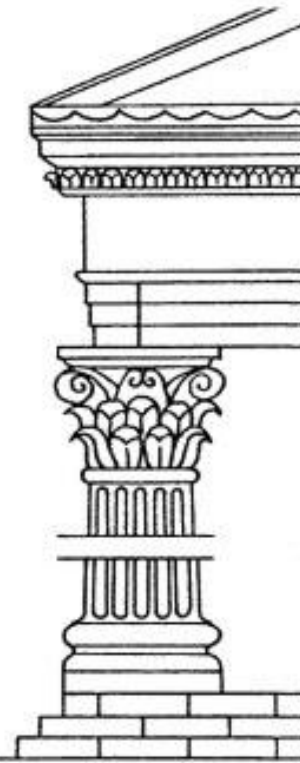
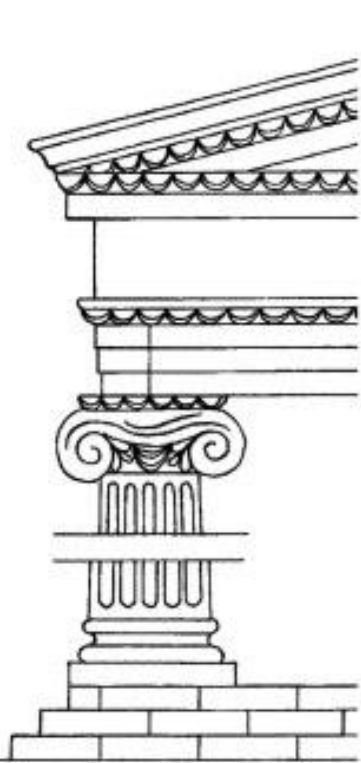
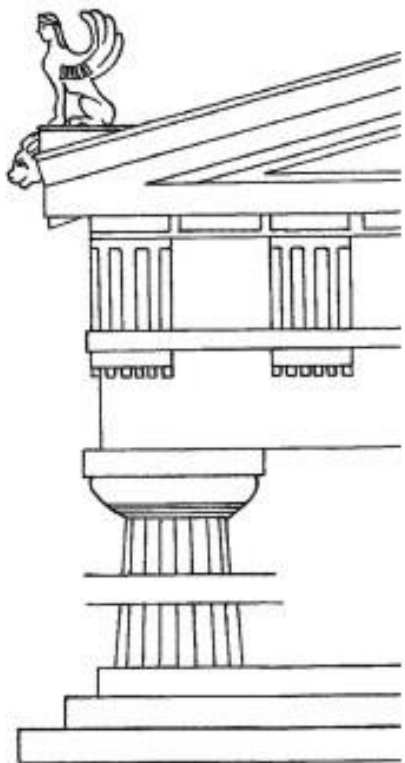
Archiweb <http://www.archiweb.cz/>

Artlist <http://artlist.cz/>

- <http://tzvetnik.online/>
- <https://www.ofluxo.net/>
- <http://artmirror.org/>
- <https://artviewer.org/>
- <http://www.contemporaryartdaily.com/>

Interpretace díla v DU

Názvosloví

Při interpretaci díla mohou být zdůrazněna různá hlediska: **formální složky** (vývoj výtvarných prvků, stylu, technik), **ikonografické složky** (výklad námětu a tématu), **na základě sociálních kontextů** (výklad díla ve vztahu k dobovému způsobu myšlení, jednání)...

Plánování prezentace

Cíl

Co chci sdělit a proč?

Cílová skupina

Komu je prezentace určena? Jaké jsou charakteristiky cílové skupiny?

Strategie, prostředky

Jakou cestou nejlépe oslovit danou cílovou skupinu?

Jaké prostředky k tomu mohu využít?

Struktura

Jaký bude postup prezentace? Jak bude dlouhá, jak bude rozdělena...?

Návrh struktury:

1) popis díla (popis obrazu Manželé Arnolfini)

2) popis historických okolností vzniku, autorství (přiblížení pozdní nizozemské gotiky, malíře Jana Van Eycka, objednavatele)

3) hlubší analýza významu díla, např. (zaměřit se na jedno):

- analýza techniky (jakou technikou byl obraz proveden, co to malíři umožnilo, jak tato technika ovlivňovala malířství této doby)
- analýza formy (místo obrazu ve vývojové linii pozdněgotické nizozemské malby, předchůdci, následovníci, význam pro další vývoj)
- analýza námětu (co obraz zobrazuje, jaké symboly zde vidíme, co vyjadřují...)
- analýza duchovního a společenského významu díla (náboženský, společenský, historický význam obrazu; souvislost s dobovým myšlením, chováním, historií...)

4) vztah k současnosti – viz otázky v zadání

- **Návrh struktury:**
- popis díla (popis pyramid faraona Džosera)
- popis historických okolností vzniku, autorství (přiblížení dějin Staré říše, vlády faraona Džosera)
- hlubší analýza významu díla, např.:
- analýza formy (místo Džoserovy pyramidy ve vývojové linii egyptské pohřební architektury, význam této stavby pro tento vývoj)
- analýza duchovního a společenského významu díla (náboženský, společenský, historický význam pyramidy; souvislost s duchovním světem starých Egyptanů; souvislost se společenským uspořádáním...)
- vztah k současnosti – viz otázky v zadání